

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
PREVENTIVA DUTA A TERME AL CARRER DE
MANRESA, 5-9 I D' ARGENTERIA, (BARCELONA)

Codi: 027/03

Ariadna Traveset i Civit

Octubre del 2003

ÍNDEX

- 1. INTRODUCCIÓ**
- 2. MARC GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC**
- 3. ANTECEDENTS HISTÒRICS**
- 4. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS**
- 5. METODOLOGIA DE TREBALL**
- 6. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS**
- 7. CONCLUSIONS**
- 8. REPERTORI ESTRIGRÀFIC**
- 9. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA**
  - 9.1. Planimetria**
  - 9.2. Fotografies**
- 9. BIBLIOGRAFIA**

1. INTRODUCCIÓ

El present control arqueològic va tenir lloc arran de la rasa que l'empresa **LLIGADAS S.L.** (subcontractada per **ESPELSA**) havia de dur a terme per tal d'instal·lar una estesa de cable subterrani de l'empresa **FECSA-ENDESA** en un tram del carrer d'Argenteria i del carrer Manresa. Dites obres van comportar l'obertura d'una rasa d'uns 50 metres de llargària, 80 cm. d'amplària i de 70/75 cm. de fondària en el tram de rasa que discorria pel carrer Manresa, i d' 1 metre de fondària en el tram del carrer d' Argenteria.

La **Secció d'Arqueologia Urbana de l' Ajuntament de Barcelona** va creure necessària la supervisió arqueològica de tots aquests treballs, degut a la proximitat amb l'església de Santa Maria del Mar i al fet que en aquesta zona s'havien localitzat diversos enterraments tardoromans i altres estructures medievals i modernes de força importància.

Per aquest motiu, dita secció d' **Arqueologia Urbana de l' Ajuntament de Barcelona** acordà la contractació de l' empresa **ÀTICS S.L.** per dur a terme el control arqueològic de l' obra, sota la direcció tècnica d' **Ariadna Traveset i Civit.**

Aquesta intervenció es dugué a terme entre els dies 17 i 28 de febrer del 2003.

2. MARC GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

El carrer d'Argenteria i el carrer Manresa es troben situats en ple barri de la Ribera, entre l'església de Santa Maria del Mar i la Via Laietana. La ciutat actual es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km. d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola (que culmina a 512 m. al cim del Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs. La seva funció de capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el llobregat i l'eix dels rius Besòs-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

El Barcelonès comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut per serra de Collserola, o sigui, entre els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs, respectivament, s'encaminen a la mar. Desde el punt de vista de la morfologia, és fàcil identificar, al Barcelonès, dues grans unitats: Collserola i el Pla de Barcelona, que és a on s'ubica la ciutat de Barcelona, i per tant és aquella unitat morfològica que ens interessa.

El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc (173 metres) que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers,

del Tàber, de les fazies, de la Bota, etc. fins el turó de Montgat, més enllà del Besós.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la ciutat vella i l'eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El *Pla inclinat*, els *turons arran de mar*, i el *pla de baix*, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó i el mar, i on podem ubicar el carrer de Santa Anna. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

3. ANTECEDENTS HISTÒRICS

Els carrers de l' Argenteria i de Manresa es situen dins la barriada de la Ribera. Dit barri ha estat des de l'antiguitat una zona caracteritzada per la seva proximitat al mar. En un primer moment, aquesta zona costanera estava formada per aiguamolls on hi desembocaven nombroses rieres, entre les quals destaca la de Merdança o riera de Sant Joan, que seguia el curs aproximadament per l'actual Via Laietana i desembocava en una zona molt propera a l'església de Santa Maria del Mar.

Abans de parlar de l'època medieval, que és quan aquesta zona pren una important força, cal esmentar l'ocupació de gran part d'aquest sector en època romana. Es tractaria d'una àrea fora muralles que probablement estaria ocupada per vil·les i també formaria part de la necròpolis de la mateixa ciutat *Colonia Julia Augusta Faventia Paterna Barcino*.

No és fins a finals del segle X o inicis del segle XI que es comença a ocupar de manera més estable la zona fora muralles, amb l'aparició de nous nuclis de poblament, anomenats *burgs* o *vilanoves*. Un d'aquests nuclis és el conegut amb el nom de **Vilanova del Mar**, el qual estaria situat a l'entorn del camí que anava des de la porta de la muralla (a l'actual plaça de l'Àngel) fins als entorns de l'església de Santa Maria de les Arenes, la qual durant el segle XIV (1329-1383) va patir una important reforma que la transformaria en l'actual Santa Maria del Mar. Fins al segle XIV aquesta zona va creixent des del punt de vista urbanístic, econòmic i social fins a configurar-se com una unitat administrativa, anomenada el **Quarter del Mar**, i d'altra banda la més poblada de la ciutat. Es constitueix doncs, un barri pescador i mariner que acabarà assimilant les principals funcions portuàries i es convertirà en l'autèntic motor de la ciutat¹. La importància i alhora la diversitat d'oficis que

---

¹ AAVV. *Història de Barcelona. Vol. 3: La ciutat consolidada (ss. XIV-XV)*. Enciclopèdia Catalana. Ajuntament de Barcelona. 1992.

es concentren en aquest barri de la ciutat, són un reflex d'aquesta activitat casi febril. Segons un fogatge de l'any 1389, el 79% de l'activitat marinera es concentra en el barri, així com també el 57% de les activitats tèxtils i de confecció de la pell i un 44% dels mercaders de la ciutat.

Més endavant, segons un fogatge de l'any 1516 es pot observar una lleugera disminució demogràfica del Quarter de Mar, tot i que encara conserva el protagonisme de la ciutat. Aquesta disminució ve donada en part per la crisi generalitzada del segle XV i també per la inutilització del primer port del segle XIV i la construcció del nou dic i les drassanes per part de Pere el Gran.

El carrer Argenteria, que abans de l'obertura de la Via laietana unia la Plaça de l'Àngel amb l'església de Santa Maria del Mar, inicialment s'anomenava carrer del Mar, però al segle XIV canvià el nom pel del carrer de Santa Maria. En època medieval tardana i fins el segle XIX aplegà els orfèvres dedicats al treball de l'argent i per aquest motiu va ser conegut com el carrer de l'Argenteria. L'edificació que roman, tot i que ha sofert nombroses transformacions, manté en molts casos restes de construccions medievals i d'elements (passos coberts) ben característics de la densificació edificatòria del període medieval.

Cal destacar el gran canvi que va patir el barri a començaments del segle XVIII. Després de la Guerra de Successió, l'any 1714 i sota el regnat de Felip V, es decideix construir una fortalesa militar (La Ciutadella) a les afores de la ciutat de Barcelona, en els terrenys ocupats actualment pel parc de La Ciutadella. La seva construcció i la seva delimitació d'una zona de seguretat al seu voltant, va provocar la destrucció d'una part important del barri, concretament l'àrea situada a ponent de l'església de Santa Maria del Mar. Aquest enderroc es va realitzar entre el mes de juliol de l'any 1715 i finals de l'any 1718 i va comportar una densificació de la resta del barri, així com

també un canvi definitiu del traçat del Rec Comtal pel carrer que actualment porta el seu nom².

La següent reforma important la trobem a mitjans del segle XIX, moment en el que es planteja el traçat de nous carrers més amples i rectes, com és el cas del carrer Princesa, obert el 1854, que va separar la Ribera dels barris de Sant Pere i de Santa Caterina. És en aquest moment que també s'enderroca la Ciutadella, deixant únicament dempeus la capella militar, i creant l'actual Parc de la Ciutadella en els terrenys que abans havia ocupat la fortaleza borbònica. En aquesta època, el mar, que sempre havia format part intrínseca del barri, s'allunya; el Pla de Palau, amb la Llotja i els porxos d' en Xifré i dels Vidal-Quadras, feia de barrera entre l'aigua i la seva antiga ribera. I l'última gran obra que podem situar en aquest barri és la construcció del mercat del Born entre els anys 1873 i 1876, que respon a un projecte de l'arquitecte Josep Fontserè i Mestres.

Així doncs, la reforma va canviar el barri de la Ribera, com també va passar amb els de Sant Pere i el de Santa Caterina. Torres del segle XII, com la dels Aladins al carrer de Basea, o voltes medievals com la d'en Malla van passar a millor vida. Placetes com la dels Argenters, carrerons com el de la Bomba o arcs com el dels Sant Crist van patir la mateixa sort.

Probablement, el carrer important més maltractat fou el de Basea, que anava des de l'Argenteria fins a la plaça de l'Àngel. Ara és un carreró que mor a la Via Laietana i que va perdre casalots tan importants com el palau dels Serrallonga. El catàleg de materials gràfics relatiu al que desapareixia amb la reforma inventariava 970 edificis, detalls exteriors i fins i tot algunes cambres com una cuina del carrer del Sant Crist de l'Argenteria.

---

² Fàbregas, M.: Huertas, J. *Memoria arqueològica: Antic Mercat del Born (Barrio de La Ribera-Distrito Ciutat Vella, Barcelona)*. Secció d'Arqueologia Urbana. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona. Inèdita. 2000.

4. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

Una ciutat com Barcelona , on la dinàmica constructiva ha donat lloc a la substitució i renovació constant del seu patrimoni, guarda al subsòl, amb relació directa a cada edifici, unes restes que expliquen les etapes precedents no testimoniades en la superfície. Igualment són testimoni de les costants reformes que han patit aquestes construccions. Així doncs, la recerca arqueològica, conjuntament amb l'estudi de la documentació escrita, és fonamental per explicar el pas de la ciutat del romà tardà a l'època alt-medieval. D'aquesta manera, durant els darrers vint anys s'ha procurat fer seguiments sistemàtics de totes les obres de rehabilitació i actuació dels edificis catalogats o de les zones d'interès arqueològic, principalment les del centre històric de Barcelona.

El 1983 es dugué a terme una excavació a la Plaça Víctor Balaguer (carrer Taronjeta), molt a prop del carrer de Manresa (veure fig.1). En aquesta intervenció (Granados, Kliemann, Muñoz, Oliver, Riu, Rovira, 1983), es localitzaren dues habitacions pertanyents a una possible vil·la romana. Una d'aquestes habitacions era decorada amb un mosaic blanc i blau. Damunt de la casa es va trobar un petit conjunt de tombes tardoromanes, de teules cobertes amb un túmul de pedres. Posteriorment va ser alçat un edifici, possiblement d'època baix-medieval.

Atesa la poca extensió d'accés que es tingué per a treballar, resulta difícil reconèixer-ne les etapes estructurals intermedies. Les úniques restes medievals anteriors a la casa esmentada són fragments de ceràmica que encara queden per estudiar.

Un any més tard, el 1984, es va excavar un solar al barri de la Ribera, molt a prop de l'anterior, al carrer de l'Argenteria entre els de Basea i Manresa (excavació realitzada pel SAC, Granados, Pagès, Riu, Salgot, 1984). La seqüència en aquest punt era similar a unes primeres restes, molt escadusseres d'època romana (Alt Imperi i Baix Imperi) trobades en estrats d'argiles i sorres. En aquesta primera fase, únicament es va poder situar la llar de foc formada per un conjunt de pedres. En la fase següent, l'època alt-medieval, es localitzà un mur reduït a la filada inferior, associat a un paviment de calç, i el fons d'una petita sitja.

A l'època baix-medieval es construï una gran casa, de la qual resten alguns murs de pedres regulars, unes arcades de mig punt i unes pilastres fetes amb una tècnica molt pròpia de l'època. La planta baixa és formada per una sala amb arcades que sostenien un embigat de fusta. Del paviment resta una part de l'empedrat i una part de calç. En la paret mestra s'obria un pou en vertical, de secció rectangular, que era protegit per un mur mitjançant un arc de mig punt i reforçat per un altre. D'aquest període és significativa la ceràmica decorada en verd i manganès, tot i que no apareix en estat pur.

La casa va sofrir moltes reformes: cegament del arcs i el pou, obertura d'un nou pou circular amb brocal fet amb quatre peces de pedra. De les successives transformacions cal fer esment de l'obertura de grans dependències en soterranis del segle XIX i el possible creixement en vertical, que van degradar progressivament l'edifici fins que es va enderrocar en època recent.

Malgrat la poca extensió compresa, doncs, es pot resumir que en un moment de l'època alt-medieval es començà a produir un procés d'expansió o de creixement extern de la ciutat. Però fins el segle XIV no s'edificà la casa que formarà el veritable procés d'urbanització de la zona de tot el barri de la Ribera. Aquest edifici és el que va fixar els límits de la parcel·la fins que, en època recent, fou substituït per un altre.

No lluny d'aquí, a la cruïlla del carrer de Miralles núm.1 i el de Vigatans (veure Fig.1), s'alçà, abans que es remodelés totalment, l'immoble anomenat de la Carassa. Era un edifici originàriament gòtic que conservava a la façana les finestres coronelles, les arcades a la part baixa i una mènsula amb cap femení en relleu del segle XV. Aquest element donà nom a l'edifici. Per la sobrecàrrega acumulada pel temps (tots els edificis medievals es refan considerablement en èpoques posteriors, sobretot als segles XVI i XIX), i pel seu mal estat, es va arruinar el 1983.

La intervenció arqueològica consistí en realitzar tres cales sobre el solar per conèixer la seqüència estratigràfica del subsòl. El resultat obtingut fou molt similar als anteriors. En primer lloc les argiles amb fragments de ceràmica romana que cobrien tot el període de l' Alt i Baix Imperi. El terreny devia formar part del camp d'una vil·la romana pròxima, de la qual han aparegut algunes estructures al carrer veí de Montcada sota el palau Nadal. Res no indica que la necròpolis d'època del romà tardà, documentada en altres solars pròxims, s'hagi estés fins aquí. La primera construcció correspon a un període situat entre els segles XII i XIII (sobretot aquest darrer), com ho mostren les ceràmiques d'importació andalusines.

La casa, d'estructura similar a les anteriors, és la primera edificació documentada al solar i la que estableix els seus límits al parcel·lari. Al llarg del temps, sense variacions apreciables en els límits perimetrals de la casa i la parcel·la, hi ha hagut diverses transformacions motivades per les adaptacions a altres usos, com a obrador i finalment com a casa de veïns al segle XIX (excavació realitzada pel SAC, Riu i Granados, 1983 i 1984).

Més recentment, el gener del 2001, degut a l'adequació de serveis actuals (clavegueram) i del paviment i a més, la formació de les noves conduccions, necessàries per a la recollida pneumàtica d'escombraries es realitzà un seguiment arqueològic a la zona del Passeig del Born, i els entorns de l'església de Santa Maria del Mar (Plaça de Montcada, C/ Sombrerers i Plaça del Fossar de les Moreres). Al llarg d'aquest seguiment es localitzaren algunes estructures, com per exemple dos enterraments en àmfora, conservats molt precàriament, i una possible preparació de paviment (*rudus*). A més a més, es recuperaren fragments de ceràmica romana totalment descontextualitzats.

Durant la primavera del 2001 es realitzà un altre control arqueològic de les obres d'instal·lació de cable elèctric a la zona del Fossar de les Moreres. Dita intervenció donà també resultats positius ja que es van localitzar un important nombre d'enterraments, possiblement tardo-romans. Aquestes troballes coincidrien amb les comentades anteriorment i ens durien a afirmar que aquesta zona del barri de la Ribera (compresa entre Via Laietana fins el Born), seria una zona de necrópolis en època tardo-romana. De totes maneres cal insistir en el fet que encara s'estan estudiant les troballes, i per tant no es pot extreure encara una conclusió fiable.

5. METODOLOGIA DE TREBALL

El sistema de treball utilitzat en l'obertura i control va ser l'habitual en aquest tipus d'intervencions i va consistir en l'excavació manual de la rasa amb l'ajuda d'un martell d'aire comprimit per treure les llambordes, el pic i la pala, i quan va ser necessari, amb l'ajuda d'una retroexcavadora petita, sempre sota control arqueològic. Tan la maquinària com les eines utilitzades van ser facilitades per l'empresa **ESPELSA**.

La metodologia arqueològica emprada a l'hora de fer el registre s'inspira en el mètode de registre proposat per E. Harris (Harris, 1975, 1977, 1979), que distingeix cada nivell i estructura apareguts, definint-los com a unitat estratigràfica (UE). S'ha identificat doncs cada nivell, donant-los un número diferenciados a cadascun d'ells, que immediatament s'ha enregistrat en una fitxa. A més, s'ha efectuat una documentació fotogràfica exhaustiva del desenvolupament de les obres. Degut a l'absència total de cap resta arqueològica, s'han obviat els procediments de recollida i inventari de materials i el de registre i documentació gràfica de les estructures, ja que els resultats han estat negatius en aquest sentit.

6. DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

La rasa es desenvolupava en el tram que va desde el núm. 59 del carrer Manresa, fins el núm 43-45 del carrer d'Argenteria. (Fig. 2). La rasa tenia uns 50 metres de llargària, 80 cm. d'amplària i de 70/75 cm. de fondària en el tram de rasa que discorria pel carrer Manresa, i 1 metre en el tram del carrer d' Argenteria. El seguiment de les obres es va dur a terme amb la finalitat de detectar-hi alguna possible estructura arqueològica i individualitzar i documentar els diferents nivells estratigràfics que s'observaven a la rasa. Degut al fet que el tram de rasa del carrer Manresa seguia el mateix recorregut d'una rasa feta anteriorment (possiblement a mitjans del segle XX), l'estratigrafia era molt simple i a més, no es va exhumar cap mena d'estructura arqueològica. En el cas del tram de rasa que del carrer d'Argenteria tampoc es va detectar cap mena d'estructura arqueològica.

Per sota les llambordes (UE 101) que funcionen com a paviment actual del carrer de Manresa i d' Argenteria, apareixia una capa de ciment (UE 102), d'uns 25 cm. de potència que serviria per donar una major consistència al paviment de llambordes. Inmediatament a sota d'aquesta capa de ciment, apareixia un reompliment de sauló estèril (UE 103) d'uns 23 cm. de gruix. Coberts per aquest sauló (UE 103) , just davant del núm. 43 del carrer d'Argenteria es localitzaren dos serveis moderns en funcionament, possiblement cables elèctrics (UE. 104 i UE 105). A més, el cas del tram de rasa del carrer d' Argenteria sota la capa de sauló (UE 103) apareixia un paquet d'argiles heterogènies, barrejades amb calç i carbons (UE. 106).

7. CONCLUSIONS

Després d'haver realitzat un seguiment arqueològic exhaustiu del desenvolupament de les obres, es pot afirmar l'absència total de cap resta arqueològica. En un primer moment es pensava que degut a la proximitat amb indrets on van aparèixer restes arqueològiques de força rellevància (des de enterraments tardoromans fins estructures baix medievals complexes i ben conservades), en aquesta intervenció que ens ocupa, podríem trobar algun indici arqueològic important relacionat amb les altres troballes.

Malauradament degut al fet que el tram de rasa del carrer Manresa seguia el mateix recorregut d'una rasa feta anteriorment (possiblement a mitjans del segle XX), l'estratigrafia era molt simple i no es va exhumar cap mena d'estructura arqueològica. En el cas del tram de rasa que del carrer d'Argenteria tampoc es va detectar cap mena d'estructura arqueològica, tot i que en aquest cas, sí que es va localitzar un estrat format per argiles compactes i heterogènies, barrejades amb calç i carbó, que semblava *in situ*, a diferència de les sorres estèrils.

Així doncs, l'estratigrafia de la rasa confirmava que en molts casos aquesta zona ja havia estat oberta anteriorment per tal de dipositar altres serveis (de llum, gas, clavegueram, recollida pneumàtica de la brossa, etc.) i per tant, si hi havia hagut alguna mena d'estructura arqueològics ja havia estat destruïda. En alguns trams doncs, només hem pogut documentar un nivell de sauló estéril emprat en les obres situat immediatament a sota del ciment usat per donar major consistència a l'afermat actual de llambordes. Igualment, la poca profunditat de la rasa ha impedit possiblement arribar als

nivells més antics d'ocupació que sí han estat documentats en altres intervencions anteriors realitzades en aquesta mateixa zona (veure antecedents arqueològics), que han donat resultats arqueològics molt positius i interessants.

8. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 101
Sector: 100	Fase:	Cronologia: S. XX
DEFINICIÓ :	Llambordes	
DESCRIPCIÓ :	Pavimentació formada per llambordes rectangulars, disposades en forma d'espiga, i que corresponen al nivell de circulació actual dels vianants i vehicles al carrer d' Argenteria i del carrer de Manresa. Té uns 6 cm. de potència.	
MATERIAL DIRECTOR :		
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a
	Rebleix a	Es reblert per
	Cobreix a 102	Es cobert per
	Talla a	Tallat per
	Es recolza a	Se li recolza
	S'entrega a	Se li entrega

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE:102
Sector: 100	Fase:	Cronologia: S. XX

DEFINICIÓ :	Afermat			
DESCRIPCIÓ :	Preparació de ciment que dona consistència al paviment èt per llambordes. Té uns 25 cm. de potència.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	103	Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 103	
Sector: 100	Fase:	Cronologia: S. XX		
DEFINICIÓ :	ESTRAT			
DESCRIPCIÓ :	Sauló estèril que segurament va ser dipositar en aquesta zona quan van passar altres serveis subterranis. Té uns 23 cm. de potència.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	104, 105, 106	Es cobert per	102
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 104	
Sector: 100	Fase:	Cronologia: S. XX		
DEFINICIÓ :	SERVEI			
DESCRIPCIÓ :	Tub de plàstic que probablement protegeix cables elèctrics encara en ús.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	103
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 105
--------------------------------------	--	--	-----------------

Sector: 100		Fase:		Cronologia: S. XX	
DEFINICIÓ :	SERVEI				
DESCRIPCIÓ :	Tub de plàstic que probablement protegeix cables elèctrics encara en ús.				
MATERIAL DIRECTOR :					
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a		
	Rebleix a		Es reblert per		
	Cobreix a		Es cobert per	103	
	Talla a		Tallat per		
	Es recolza a		Se li recolza		
	S'entrega a		Se li entrega		

Fitxa d'Unitat Estratigràfica					UE : 106	
Sector: 100		Fase:		Cronologia:		
DEFINICIÓ :	ESTRAT					
DESCRIPCIÓ :	Argiles heterogènies barrejades amb calç i carbonets. Apareix sota la capa de sauló (UE. 103) en el tram de rasa del carrer d' Argenteria. Podria tractar-se de l' únic estrat arqueològic conservat in situ que no ha estat afectat per la col.locació de serveis subterranis.					
MATERIAL DIRECTOR :						
SEQUÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a			
	Rebleix a		Es reblert per			
	Cobreix a		Es cobert per	103		
	Talla a		Tallat per			
	Es recolza a		Se li recolza			
	S'entrega a		Se li entrega			

9. BIBLIOGRAFIA

AAVV. *Els barris de Barcelona. Vol. I. Ciutat Vella. L'Eixample*. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 1999.

AAVV. *Història de Barcelona*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. 1995.

AAVV. *L'art Gòtic a Catalunya. Arquitectura I. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos I*. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 2002.

AAVV. *Catalunya Romànica, vol. XX, El Barcelonès, el Baix Llobregat i el Maresme*. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992.

AAVV. *Gran Geografia Comarcal de Catalunya. El Barcelonès i el Baix Llobregat*. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1982.

AAVV. *El Pla de Barcelona i la seva Història*. Actes del Ier Congrés d'història el Pla de Barcelona. Ed. La Magrana. Institut Municipal d'Història de l'Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1984.

Barrassetas, E.; Huertas, J. *Memòria d'excavació de l'antic mercat del Born*. Secció d'Arqueologia Urbana. Ajuntament de Barcelona. Inèdita. 1994.

Carreras i Candi, F. *Geografia General de Catalunya. La Ciutat de Barcelona*. Establiment Editorial. Barcelona.

Duran i Sanpere, A. *Barcelona i la seva història*. Enciclopedia Catalana Aedos. Barcelona. 1972-1975.

Duran i Sanpere, A. *Història de Barcelona. De la prehistòria al segle XVI*. Enciclopedia Catalana Aedos. Barcelona. 1975.

Fàbregas, M.; Huertas, J. *Memoria arqueològica: Antic Mercat del Born (Barrio de La Ribera-Distrito Ciutat Vella, Barcelona)*. Secció d'Arqueologia Urbana. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona. Inèdita. 2000.

Ros Torner . *La ribera de Barcelona*. Barcelona. 1973.

Vila, P., Cassassas, Ll. *Barcelona i la seva rodalia al llarg dels temps*. Enciclopèdia Catalana Aesos. Ed. Aedos. Barcelona, 1974.

9. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

9.1. PLANIMETRIA

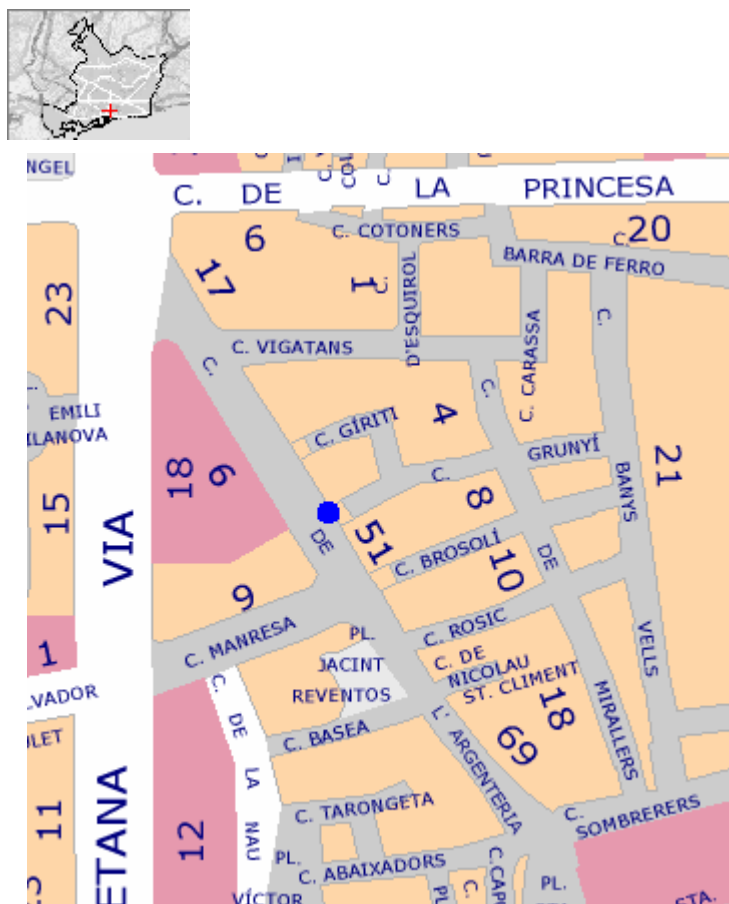

Fig. 1: Situació del carrer d'Argenteria i del carrer de Manresa.

Fig.2: Traçat de la rasa del carrer d' Argenteria i del carrer de Manresa.

9.2. FOTOGRAFIES

Fotografia 1: Detall de la rasa en el seu tram del carrer de Manresa, un cop tapada.

Fotografia 2: Detall de la rasa en el tram del carrer d' Argenteria.

Fotografia 3: Detall de la rasa en el tram que creua el carrer d'Argenteria.

Fotografia 4: Detall de la secció de la rasa 100 en el tram del carrer d' Argenteria.